

Diagnoza potrzeb i barier w zakresie edukacji zawodowej w ZSRCKU w Wojśławicach

1. Cele diagnozy

- określenie profilu społecznego uczniów, ich potrzeb i aspiracji zawodowych, postaw wobec pracy oraz skłonności do uczenia się przez całe życie
- określenie jakości kształcenia zawodowego w technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojśławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych
- zdefiniowanie poziomu dopasowania kwalifikacji i kompetencji uczniów i absolwentów technikum w ZSRCKU w Wojśławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych do potrzeb rynku pracy
- ocena szkół w zakresie wyposażenia bazy dydaktycznej w pracowniach specjalistycznych pod kątem możliwości przygotowania uczniów do poruszania się po rynku pracy oraz wzmocnienia postawy kształcenia się przez całe życie
- określenie bieżących potrzeb pracodawców/partnerów społeczno-gospodarczych, ich oceny jakości kształcenia w Zespole Szkół RCKU w Wojśławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych.

2. Narzędzia badawcze

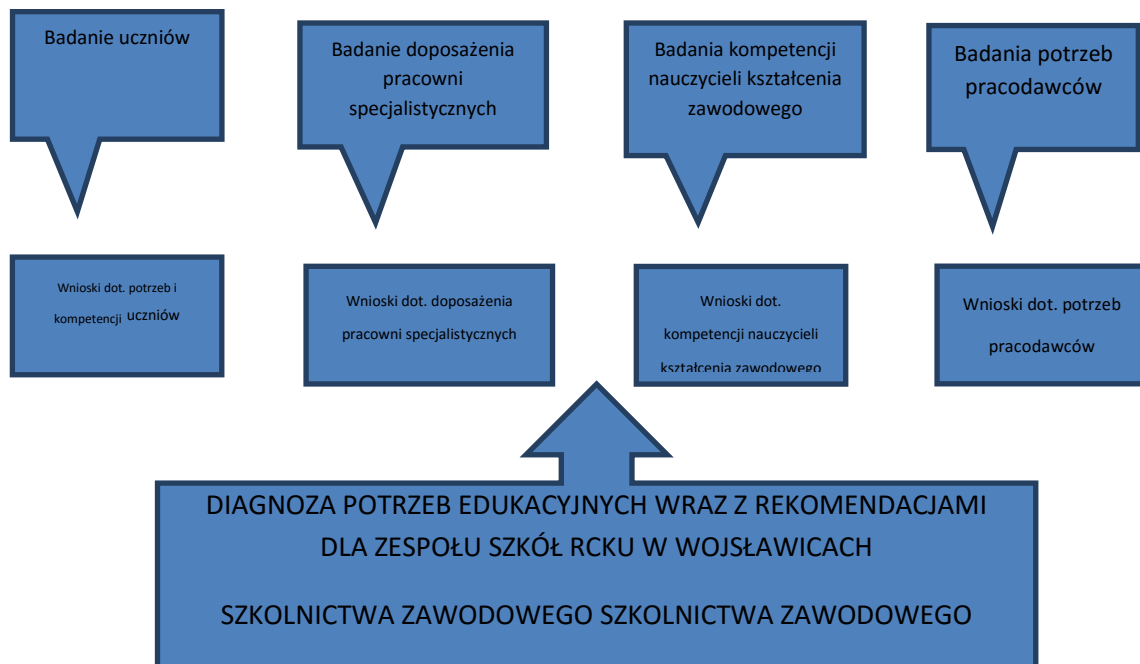
- PAPI - ankiety dla ucznia, dla nauczyciela, kwestionariusz wywiadu z dyrekcją
- TAPI- wywiad telefoniczny z pracodawcami
- analiza wykazu środków trwałych w ZSRCKU w Wojśławicach
- analiza wyników egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojśławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych w 2014 roku.

3. Grupa poddana badaniom

- 12 nauczycieli/instruktorów praktycznej nauki zawodu (7K,5M) w zawodach technik rolnik i technik mechanizacji rolnictwa (5M,4K) oraz technik żywienia i usług gastronomicznych (3K)
- 128 uczniów (52K/76M) w zawodach technik rolnik (3K, 17M), technik mechanizacji rolnictwa (30M), technik żywienia i usług gastronomicznych (48K/26M)
- 10 pracodawców (8M/2K)

Osoby poddane badaniom pochodzą z woj. łódzkiego, z powiatu zduńskowolskiego i powiatów ościennych.

- **Schemat realizacji diagnozy w technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojśławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych.**

Zespół ds. ewaluacji w Zespole Szkół RCKU w Wojśławicach przeprowadził całościową i wielowymiarową diagnozę potrzeb i barier w zakresie edukacji zawodowej w technikum w ZSRCKU w Wojśławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych.

5. Ogólny proces identyfikacji i analizy potrzeb i barier edukacyjnych w technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojśławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych przebiegał następująco:

- zdefiniowanie i zdiagnozowanie obszaru, który poddany został analizie (w tym wypadku zdecydowano się na szerokie potraktowanie obszaru diagnozy obejmującego nie tylko uczniów i nauczycieli w Zespole Szkół RCKU w Wojśławicach, ale również wyposażenie pracowni, ich otoczenie, czyli pracodawców i instytucje rynku pracy)
- zbieranie danych rzucających nowe światło na problemy występujące w diagnozowanym obszarze (w ramach projektu zbierano dane zastane, jak i przeprowadzono szereg badań ilościowych i jakościowych)
- analiza danych zebranych w badaniach
- identyfikacja przyczyn problemów, które mogą obejmować potrzeby edukacyjne (w identyfikację przyczyn i wielostronną analizę problemów zostali włączeni na zasadzie partnerstwa lokalni przedsiębiorcy)
- ustalenie ważności hierarchii problemów i potrzeb edukacyjnych
- proponowanie możliwych rozwiązań.

6. Wnioski z analizy problemów:

- **Potrzeba wzrostu kompetencji nauczycieli w kształceniu uczniów, jako przyszłych uczestników rynku pracy.**

Aby przygotować uczniów do wykonywania zawodu na stanowisku pracy odpowiadającym nowoczesnym realiom, niezbędni są nauczyciele zawodu, którzy sami mają doświadczenie w pracy w takich właśnie warunkach. Okazuje się jednak, że 75% nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz 100% nauczycieli praktycznej nauki zawodu, zatrudnionych w technikum w ZSRCKU w Wojśławicach, choć posiada kompetencje w zakresie nauczanych przedmiotów, to uważa, że są one jednak niewystarczające, jeśli chodzi o nowoczesne technologie związane z nauczaniem przedmiotem. Co więcej, gdy zestawia się te wyniki ze strukturą wiekową kadry, można spodziewać się, że większość osób z praktyką zawodową, zdobyła ją wiele lat temu. Nauczyciele chcieliby podnieść swoje kompetencje zawodowe, by skuteczniej przygotowywać uczniów do wejścia na rynek pracy i do uzyskania kwalifikacji zawodowych (poprawa zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe). Jako najlepszy sposób podniesienia swoich kompetencji wskazują kursy zawodowe i studia podyplomowe. Deklarują chęć uczestniczenia w studiach podyplomowych: Technika rolnicza i odnawialne źródła energii (1 nauczyciel w zawodzie technik mechanizacji rolnictwa - M), Doradztwo w żywieniu i gospodarka paszowa (1 nauczyciel w zawodzie technik rolnik - M), Rachunkowość gospodarstw rolniczych i przedsiębiorstw (1 nauczyciel w zawodzie technik rolnik - K), Nowoczesna organizacja i zarządzanie w gastronomii (1 nauczyciel w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych - K), Psychodietetyka (1 nauczyciel w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych - K), Food Designe (2 nauczycieli w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych - K). Nauczyciele chcieliby także doskonalić swoje dydaktyczne kompetencje podczas kursów: Spawania MIG/MAG/TIG (3 nauczycieli w zawodach rolniczych i mechanizacji rolnictwa – M).

Badania wykazały także niski poziom znajomości języka obcego zawodowego u nauczycieli/ instruktorów praktycznej nauki zawodu, co negatywnie wpływa na wyszukiwanie i przekazywanie uczniom informacji zawodowych pochodzących z obcojęzycznych źródeł. W opinii nauczycieli na temat przydatności języka angielskiego zawodowego, 100% badanych (w zawodach technik rolnik i technik mechanizacji rolnictwa (5M,4K) oraz technik żywienia i usług gastronomicznych (3K)) odczuwa deficyt takich kompetencji i chciałoby poprawić swoje umiejętności w tym zakresie. Język angielski zawodowy uważają za przydatny w poszukiwaniu i analizowaniu anglojęzycznych informacji zawodowych w Internecie, a także podczas poszukiwania partnerów zagranicznych dla szkoły i wyjazdów studyjnych za granicę. Kompetencje językowe pozwolą na przygotowanie bardziej interesujących i wartościowych zajęć dla uczniów zajęć dla uczniów.

- **Potrzeba wsparcia uczniów w zdobywaniu kompetencji zawodowych w trakcie kształcenia w technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojśławicach.**

Uczniowie technikum w ZSRCKU w Wojśławicach przeważnie osiągają gorsze wyniki podczas egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe niż średnia dla województwa łódzkiego, np. w roku 2015 w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych zdawalność ogółem(% otrzymanych dyplomów) w woj. łódzkim wyniosła 64%, natomiast w ZSRCKU w Wojśławicach tylko 58%, a w zawodzie technik rolnik zdawalność ogółem dla woj. łódzkiego wynosiła 57,3%, a w ZSRCKU zaledwie 52,9%. Z kolei badanie pracodawców wykazało, że

prawie 62,5% spośród nich jest niezadowolonych z przygotowania zawodowego absolwentów do pracy.

W świetle niedostatecznego przygotowania zawodowego uczniów, niepokoi fakt, że w ofercie dydaktycznej technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach prawie nie zdarzają się zajęcia pozalekcyjne, które pozwalałyby na poszerzenie wiedzy zdobytej na przedmiotach zawodowych i miały formę dodatkowych ćwiczeń praktycznych z wykorzystaniem nowoczesnej bazy, adekwatnej dla rzeczywistych warunków pracy. Tak twierdzi 82% uczniów. Deklarują oni w badaniu chęć uczestniczenia w dodatkowych kursach i stażach. Uczniowie technikum w zawodzie technik rolnik i technik mechanizacji rolnictwa chcieliby uczestniczyć w kursach: chemizacyjnym (10 osób- M), rachunkowości rolnej (10 osób- 4K/6M), inseminatora (12 osób-M, tech. rolnik), obsługi wózków widłowych (10 osób-M), spawania MAG/MIG/TIG (10 osób-M). Uczniowie technikum w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych chcą doskonalić swoje umiejętności na kursach barista (12 osób – 8K/4M), barmańskim (20 osób – 13K/7M), carvingu (10 osób – 7K/3M) i kelnerskim (12 osób – 7K/5M), nowoczesnych trendów w gastronomii (20 osób – 14K/6M). 100% badanych uczniów we wszystkich w/wym. zawodach deklaruje także chęć uczestniczenia w stażach u pracodawców, co pozwoli im na zdobycie doświadczenia zawodowego oraz skonfrontowanie zdobytej w szkole wiedzy i umiejętności z rzeczywistymi warunkami pracy.

Nauczyciele technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach (100 %), są świadomi wagi kompetencji, jakie mogą zdobyć uczniowie na kursach i szkoleniach oraz tego, że kompetencje takie dają uczniom szansę szybszego awansu zawodowego i lepszej, bo konkurencyjnej pozycji w rywalizacji o miejsce pracy.

- **Konieczność poprawy wyposażenia pracowni zawodowych w nowoczesne technologie oraz wzrost aktywności w pozyskiwaniu funduszy na wyposażenie szkoły i wdrażanie innowacyjnych metod nauczania.**

Unowocześnianie sprzętu, za pomocą którego realizowane jest kształcenie zawodowe, aktualizowanie kompetencji nauczycieli oraz wdrażanie innowacyjnych metod nauczania stanowią czynniki kluczowe nie tylko dla podnoszenia jakości kształcenia zawodowego, ale nawet dla utrzymania jej na dotychczasowym poziomie - tak twierdzi 100 % nauczycieli i 80% uczniów we wszystkich w/w zawodach. Zarówno nauczyciele, jak i uczniowie odczuwają brak nowoczesnych programów komputerowych do swoich zawodów (technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych) oraz nowoczesnej pracowni zawodowej, w której mogliby z nich korzystać. Pracownia taka mogłaby służyć nauczycielom i uczniom we wszystkich w/w zawodach. Pracownia taka mogłaby pełnić funkcję pracowni produkcji rolniczej dla uczniów uczących się w zawodzie technik rolnik, pracowni organizacji napraw i eksploatacji środków technicznych dla uczniów uczących się w zawodzie technik mechanizacji rolnictwa oraz pracowni planowania żywienia i produkcji gastronomicznej dla uczniów uczących się w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych. Uczniowie i nauczyciele chcieliby także korzystać z nowoczesnie wyposażonych pracowni specyficznych dla ich zawodu: uczniowie i nauczyciele technikum w zawodzie technik rolnik i w zawodzie technik mechanizacji rolnictwa - z dobrze wyposażonych **warsztatów szkolnych**, uczniowie i nauczyciele technikum w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych- z **pracowni technologii gastronomicznej**. Oczywiście, wymaga to środków, którymi szkolny budżet nie dysponuje. Tym bardziej istotne jest korzystanie przez szkołę ze środków europejskich, od kilku lat możliwe w polskiej przestrzeni edukacyjnej. Analizując naszą aktywność i efektywność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, stwierdzamy, że jest ona stosunkowo niska. Wsparcie pochodziło przede

wszystkim z ogólnopolskich programów Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz środków Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, przeznaczonych na doposażenie stanowisk egzaminacyjnych.

Według respondentów, niska aktywność w aplikowaniu o fundusze zewnętrzne wynika z samego charakteru procedury aplikacyjnej (długotrwały, absorbujący proces, skomplikowana dokumentacja programów), jak również z niedostatecznego wsparcia (szkolenia, spotkania) i informacji na temat możliwości pozyskiwania środków (tak twierdzi 100 % nauczycieli we wszystkich w/w zawodach).

- **Konieczność poszerzenia zakresu wykorzystania innowacyjnych metod nauczania w technikum w Zespole Szkół RCKU, w tym wykorzystania komputera jako narzędzia pracy.**
Dobra szkoła to szkoła nieustannie poszukująca innowacyjnych, atrakcyjnych i skutecznych metod nauczania pomagających w kreowaniu przyciągających uczniowską uwagę sytuacji dydaktycznych. Trzeba pamiętać, że współczesna młodzież wręcz otoczona jest różnymi urządzeniami związanymi z nowymi technologiami, stąd też wykorzystywanie, przez nauczycieli różnych przedmiotów zawodowych, technologii informatycznych przynosi bardzo dobre efekty dydaktyczne. Technologie te umożliwiają stosowanie metody projektów, stymulującej samodzielną pracę ucznia. Trzeba podkreślić, że współczesna szkoła powinna przygotowywać swoich uczniów do samodzielnego rozwiązywania problemów, a takiego zadania nie jest w stanie wykonać placówka ograniczająca się do wykładowego, schematycznego przekazu wiedzy. W Zespole Szkół RCKU funkcjonują 2 pracownie informatyczne, jednak ich wyposażenie, zarówno w ocenie uczniów, jak i nauczycieli daleko odbiega od ich oczekiwań. Tak sądzi 100 % uczniów i 100 % nauczycieli w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa i technik żywienia i usług gastronomicznych. Respondenci - nauczyciele zwracają uwagę na trudności stosowania autorskich metod i innowacyjnych narzędzi w pracy z uczniami, m.in. z uwagi na dużą liczbę uczniów, ale i, przede wszystkim, ze względu na brak specjalistycznego oprogramowania niezbędnego w nauczaniu przedmiotów zawodowych w w/w zawodach. Zarówno uczniowie, jak i nauczyciele wskazują na konieczność zakupienia takiego oprogramowania.
- **Konieczność szerszej współpracy technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych z partnerami z otoczenia społeczno-gospodarczego (pracodawcami i instytucjami rynku pracy).**
Zakorzenie ponadgimnazjalnej szkoły zawodowej w jej gospodarczym otoczeniu to najlepsza gwarancja możliwej do uzyskania zgodności kształcenia zawodowego z potrzebami rynku pracy. Zakres i jakość współpracy zależy od wszystkich wchodzących w nią partnerów, trzeba jednak podkreślić, że stroną wiodącą winna być zawsze szkoła. To aktywność ludzi odpowiedzialnych za szkołę jest kluczowym czynnikiem sukcesu w podejmowaniu i kontynuowaniu współpracy z zakładami pracy. Równocześnie, takie współdziałanie wzmacnia potencjał jakościowy szkoły oraz jej pozycję na rynku edukacyjnym. Jest również jednym z najważniejszych czynników wspierających zatrudnienie absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. Podstawową dziedziną współpracy technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach z pracodawcami jest organizacja praktycznej nauki zawodu dla uczniów techników i zasadniczych szkół zawodowych. Możliwość sprawdzenia się na rzeczywistym stanowisku pracy mają wszyscy uczniowie technikum w czasie praktyk zawodowych, natomiast podczas zajęć praktycznych- już niekoniecznie. Zajęcia praktyczne odbywają się w pracowniach szkolnych, które nie posiadają profesjonalnego, nowoczesnego,

odpowiadającego wymogom rynku pracy, wyposażenia. Jako przykłady dobrze zorganizowanej współpracy z otoczeniem społeczno - gospodarczym w ZSRCKU w Wojsławicach można podać kontakty zawodowe z WSHiG w Poznaniu (zawód: technik żywienia i usług gastronomicznych) oraz praktyki zagraniczne u niemieckich rolników (zawód: technik rolnik). Jednocześnie, współpraca w tym zakresie napotyka również liczne bariery. Obserwujemy ostatnio, że coraz trudniej jest nam znaleźć pracodawców chętnych do przyjmowania praktykantów, a praktyki nie zawsze odbywają się zgodnie z programem. Zdarza się, że musimy się godzić na praktyki nie do końca zgodne z programem, bo inaczej pracodawcy nie przyjęliby uczniów. Nasza współpraca z lokalnymi pracodawcami nie jest mocno rozwinięta. Z jednej strony, sądzimy, że pracodawcy w większości nie są zainteresowani współdziałaniem ze szkołami. Z drugiej strony, przyznajemy, że nasza inicjatywa w nawiązywaniu tego typu kontaktów jest niewystarczająca. Wskazują na to wyniki badania pracodawców – w opinii respondentów, brak chęci współpracy ze strony szkół jest drugim pod względem częstości występowania powodem niepodejmowania wspólnych działań. Ponadto, uważają oni, że szkoła przejawia zbyt wygórowane oczekiwania, zapominając o tym, że działaniami przedsiębiorców kieruje racjonalna kalkulacja zysków i strat, która wyznacza obszary podejmowanych przez nich działań. Ogromne znaczenie dla sprawnego funkcjonowania lokalnego rynku pracy ma również podejmowanie wspólnych inicjatyw przez wszystkich jego kluczowych aktorów – pracodawców, ponadgimnazjalne szkoły zawodowe oraz instytucje rynku pracy. Pozwala to na wymianę informacji o działalności poszczególnych podmiotów oraz koordynację podejmowanych przez nie działań i realizowanych przedsięwzięć.

7. Rekomendacje

- Zwiększenie kompetencji nauczycieli przedmiotów zawodowych/instruktorów praktycznej nauki zawodu w technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach w zakresie nowoczesnych technologii uczestniczenie:
 - a) w studiach podyplomowych: Technika rolnicza i odnawialne źródła energii (1 nauczyciel w zawodzie technik mechanizacji rolnictwa - M), Doradztwo w żywieniu i gospodarka paszowa (1 nauczyciel w zawodzie technik rolnik - M), Rachunkowość gospodarstw rolniczych i przedsiębiorstw (1 nauczyciel w zawodzie technik rolnik - K), Nowoczesna organizacja i zarządzanie w gastronomii (1 nauczyciel w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych - K), Psychodietetyka (1 nauczyciel w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych - K), Food Designe (2 nauczycieli w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych - K).
 - b) w kursach zawodowych: Spawania MIG/MAG/TIG (3 nauczycieli w zawodach rolniczych i mechanizacji rolnictwa – M), języka obcego zawodowego(w zawodach technik rolnik i technik mechanizacji rolnictwa - 5M,4K oraz technik żywienia i usług gastronomicznych - 3K).
- Zwiększenie kompetencji uczniów, kształcących się w zawodach technik rolnik , technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych, jako przyszłych uczestników rynku pracy oraz poprawa wyników egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe poprzez wdrożenie nowoczesnych metod nauczania oraz uczestniczenie w kursach: chemizacyjnym (10 osób- M), rachunkowości rolnej (10 osób- 4K/6M), inseminatora (12 osób-M, tech. rolnik), obsługi wózków widłowych (10 osób-M), spawania MAG/MIG/TIG (10 osób-M). Uczniowie technikum w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych

chcą doskonalić swoje umiejętności na kursach barista (12 osób – 8K/4M), barmańskim (20 osób – 13K/7M) , carvingu (10 osób – 7K/3M) i kelnerskim (12 osób – 7K/5M), nowoczesnych trendów w gastronomii (20 osób – 14K/6M)

- Dopuszczenie szkoły i wdrażanie innowacyjnych metod nauczania poprzez:
 - a) zakupienie programów komputerowych do zawodów technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych, doposażenie nowoczesnej pracowni kształcenia zawodowego (pełniące funkcje pracowni produkcji rolniczej dla zawodu technik rolnik, pracowni organizacji napraw i eksploatacji środków technicznych dla zawodu technik mechanizacji rolnictwa oraz pracowni planowania żywienia i produkcji gastronomicznej), w której można będzie z nich korzystać oraz przeszkolenie nauczycieli w zakresie ich obsługi i stosowania w dydaktyce (pracownia taka będzie służyć nauczycielom i uczniom we wszystkich w/w zawodach)
 - b) doposażenie warsztatów szkolnych dla uczniów technikum w zawodzie technik rolnik i w zawodzie technik mechanizacji rolnictwa
 - c) doposażenie pracowni technologii gastronomicznej dla uczniów technikum w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych.
- Zacieśnienie współpracy technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojśławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych z partnerami z otoczenia społeczno-gospodarczego (pracodawcami i instytucjami rynku pracy) poprzez organizację staży zawodowych dla uczniów technikum w w/w zawodach. Taką potrzebę zadeklarowało 128 uczniów (52K/76M) w zawodach technik rolnik (3K, 17M), technik mechanizacji rolnictwa (30M), technik żywienia i usług gastronomicznych (48K/26M).